

Den sidste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 87:

Forslag til folketingsbeslutning om forsøg med jordrentebrug og fællesdrift på andelsbasis samt konsekvensanalyse af en jordreform indeholdende statslig forkøbsret til visse landbrugsjorder.

Af Bent Hindrup Andersen (EL) m.fl.
(Fremsat 24/2 95).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Landbrugs- og fiskeriministeren (Henrik Dam Kristensen):

Med det formål at fremme økologisk jordbrug foreslås der i beslutningsforslag nr. B 87 gennemført forsøg med statslige opkøb af jord til jordrentebrug og etablering af fælles drift på andelsbasis. Endvidere foreslås der gennemført en analyse af de bedrifts- og samfundsmæssige økonomiske konsekvenser af en jordreform, hvor staten dels får forkøbsret til jorden ved ejerskifte og gældssanering og dels kan tilbyde overtagelse af jorden ved omlægning til økologisk drift.

Efter forslaget skal staten kunne erhverve landbrugsejendomme gennem forkøbsret ved ejerskifte ud over, hvad der er nødvendigt og hensigtsmæssigt for at præge udviklingen i den primære landbrugsproduktion, herunder også økologisk drift.

Regeringen finder, at selvejerprincippet fortsat bør være det bærende princip for dansk landbrug. Hvis man vil tilskynde til mere fællesdrift, er det ikke nødvendigt, at staten overtager ejendomsretten til jorden.

Regeringen er i færd med at gennemføre forbedrede vilkår for etablering af fællesskaber. En revideret bekendtgørelse om fælles drift af flere landbrugsejendomme er ved at være klar, og det fremsatte lovforslag til ændring af yngre jordbruger-ordningen giver f.eks. mulighed for, at flere jordbrugere kan etablere sig med yngre jordbruger-lån på samme bedrift. Det skal nævnes, at gennemførelsen af beslutningsforslag nr. B 87 vil medføre betydelige omkostninger for det offentlige.

Alt i alt finder jeg, at strukturpolitiske grunde samt finansielle grunde taler imod at gennemføre en forsøgsordning med jordrentebrug. På den

baggrund finder jeg heller ikke, at der er behov for iværksættelse af et nyt samarbejde om konsekvenserne, og jeg vil derfor anbefale en afvisning af beslutningsforslaget.

Peter Christensen (S):

Jeg var ked af, at hr. Bent Hindrup Andersen ikke rigtig forstod mit indlæg tidligere, da vi behandlede beslutningsforslagene. Det var faktisk positive signaler, der kom fra Socialdemokratiet, og det tror jeg også at hr. Bent Hindrup Andersen opdager, når han engang får det læst.

Det forholder sig anderledes med det forslag, vi nu skal til at behandle, nemlig beslutningsforslag nr. B 87.

Som det fremgår af forslaget ønsker Enhedslisten en gradvis nationalisering af landbrugsjorden for at fremme økologisk drift. Det er selvfølgelig et synspunkt, der er til at tage og føle på.

I Socialdemokratiet mener vi ikke lige, det er sagen at gå den vej. Vi mener, at selvejerprincippet skal være det bærende princip for dansk landbrug. Vi mener, at fællesdrift er en udmærket idé, men det forudsætter altså ikke, at staten skal eje jorden.

I lovforslag nr. L 56, som var til anden behandling tirsdag den 16. maj dette år, gives der mulighed for, at flere jordbrugere kan etablere sig på samme bedrift og få yngre jordbruger-lån. Landbrugs- og fiskeriministeren arbejder også på en bekendtgørelse om fællesdrift af flere ejendomme.

I Socialdemokratiet er vi meget åbne over for forsøg med nye driftsformer. Men dette beslutningsforslag ligger både politisk og økonomisk langt uden for de rammer, vi ønsker som forsøg. Derfor kan vi ikke støtte forslaget.

Jens Kirk (V):

Venstre kan ikke støtte B 87. Vi mener, at den nuværende lovgivning rummer muligheder nok for at give adgang til fællesdrift også på andelsbasis.

Vi kan slet ikke tilslutte os, at staten skal have forkøbsret og ind og eje mere jord. Vi mener derimod, at staten burde sælge ud af de jorder, den ejer, gerne jo før jo bedre.

Endelig synes vi også, at de eksempler, vi har fra de foregående år fra Østeuropa, ligesom må mane til en vis eftertanke. Det er vel ikke det, vi skal til at efterligne.

Lene Espersen (KF):

Udgangspunktet for Enhedslistens beslutningsforslag, B 87, er, at dansk landbrug er meget for-gældet. Men frem for at se på løsningsmodeller for, hvorledes landbruget kan hjælpes til at forblive et selvstændigt og konkurrencedygtigt erhverv, foreslår Enhedslisten altså her, at staten skal overtage jorden og blot udleje jorden til producenterne. Det vender Det Konservative Folkeparti sig naturligvis stærkt imod.

Det kan godt bringe éns tanker hen i retning af det tidligere Sovjetunionens kolkhoser osv., der jo ikke ligefrem kan beskyldes for at have været en stor succes.

Afslutningsvis vil jeg også gerne påpege på Det Konservative Folkepartis vegne, at en anden grund til, at vi vender os mod beslutningsforslaget, er den statslige forkøbsret til jorden ved ejerskifte, som der foreslås. Vi mener faktisk, at det er lige på grænsen til at være en krænkelse af den private ejendomsret, og må derfor afvise beslutningsforslaget.

Jørn Jespersen (SF):

Vi har ikke nogen problemer i SF med at sige, at vi vistnok er positive over for intentionerne i det her forslag – sådan som vi har læst det i hvert fald – for vi har gennem mere end 10 år kæmpet for at få gennemført nogle forsøg efter de samme hovedprincipper, som Enhedslisten her i meget kort form har foreslået.

Der er indlysende fordele ved at indføre andelseje i primærlandbruget, hvis det ellers er det, der er Enhedslistens hensigt. Det står ikke ganske klart for os i SF, efter at vi har læst de sparsomme bemærkninger til forslaget. Forslaget kan forstås derhen, at der er tale om en stats-overtagelse af landbrugsjorden, og det er en model, som SF er imod. Vi mener, det er nød-vendigt, at modellen bygger på andelstanken. Men vi er enige med Enhedslisten i, at det ikke er selvejte, som er vigtigt. Det er derimod dispo-sitionsretten til jorden.

Da SF som sagt for adskillige år siden har udarbejdet en detaljeret model for, hvordan sådan en jordbrugerfond efter andelsprincippet kan organiseres, skal vi da anbefale Enheds-listen at studere denne mere detaljerede plan, for der er jo ingen grund til at bruge ressourcer på at udarbejde nogle ting, som er lavet.

Derfor synes vi, at vi skulle bruge kræfterne i fællesskab på at overbevise resten af partierne i Folketinget om, at der er en stor portion fornuft i at afprøve andelsprincippet som en ejerform i primærlandbruget i hvert fald på forsøgsbasis.

Aage Brusgaard (FP):

Jeg skal på vores landbrugsordførers vegne fremføre følgende:

Fremskridtspartiet kan ikke støtte det frem-satte forslag. Enhedslistens formål er kort fortalt en statsovertagelse af al landbrugsjord i Dan-mark. For kun få år siden kaldtes denne fælles-drift, som der lægges op til, kollektivisering. Men tiderne skifter, og det gør ord og begreber jo også. Forskellen er dog den samme.

Sagen er, at Enhedslisten vil pålægge land-mændene produktionsafgift og bagefter bruge pengene til at købe landmanden ud med. Meget smart. Landmanden bliver reduceret til dispo-nent på det nye fælleseje. Det skal nok virke befordrende på virkelysten, effektiviteten, ejen-dommens overskud osv.!

Jeg troede ærlig talt, at den slags ideer forsvandt med Murens fald for 5 år siden. Enhver med blot en smule kendskab til kollektiverne og fællesdriften i de tidligere Østlande ved, at den-ne form for ejerskab virker stik mod hensigten. Det er ikke mere planøkonomi, der er brug for, men mere og gerne meget mere markedsøkonomi.

Gunhild Husum (RV):

Jordrentebruget har historiske rødder i Det Radikale Venstre, ingen tvivl om det.

Med jordlovene fra 1919 og etableringen af jordrentebruget fik husmandsbevægelsen fak-tisk en afgørende fremdrift. Siden er udviklin-gen vendt, og gradvis er de tidligere ordninger blevet afskaffet. Verden ser anderledes ud i dag end ved århundredets begyndelse. Det, der dengang var et effektivt værktøj til at skaffe de små i landbruget en bæredygtig økonomisk fremtid, er ikke nødvendigvis anvendeligt i dag, så selv om jordrentetanken er et rigtigt princip, vil det næppe være klogt at kæde de økologiske fremskridt i landbruget for tæt sammen med en bestemt ejendomsform.

Med hensyn til etablering af fællesskaber er regeringen i færd med at gennemføre forbedre-de vilkår for etablering af disse, således som landbrugsministeren i sin tale var inde på. Til sidst skal jeg sige, at Det Radikale Venstre der-for ikke kan tilslutte sig forslaget.

Lisbeth Arbøl (CD):

Det er ikke helt forkert, at der kan ryddes op i støtteordningerne, men fælles- og andelsdrift forudsætter bare ikke statens indblanding.

Så kunne jeg godt have lyst til lige kort at komme lidt ind på, hvad landmanden mon selv mener. Mon ikke hans hverdag i en stor industrialiseret besætning, hvor han er udsat for en masse støv og støj og stress, en gang imellem kan få ham til at spørge, om dette var, hvad han ønskede med at blive landmand, hvortil kommer problemerne med regnskaber og gødningsplanlægning osv., osv.

Endelig kan man også godt stille spørgsmålet, om ikke netop det moderne samfund har behov for landbrugskulturen, sådan som vi kendte den for årtier siden med mange flere mindre, overskuelige bedrifter, omkring hvilke hele småbyer voksede op med en brugs og et forsamlingshus, og ikke de mange store og dyre fabrikkeshaller, som har ryddet vore småbyer for beboere og kulturliv.

De mange fritids- og bylandmænd viser dog, at der er et behov, også hos moderne mennesker, for tæt kontakt til landbolivet, og det er ingen naturlov, at det skal gå tilbage med antallet af bedrifter.

Dertil kommer også i høj grad det turistnærsige aspekt. Men igen: Fælles- og andelsdrift forudsætter altså ikke statens indblanding, så jeg skal meddele, at CD ikke kan stemme for Enhedslistens beslutningsforslag.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Det var helt rart at høre De Radikales ordfører. Det er jo netop ikke med forbillede i Øst, det er faktisk med forbillede i Danmark, at vi snakker jordrentebrug, og det er også med forbillede i det oprindelige Radikale Venstres politik og også i Retsforbundets politik på det område her.

Det er i hvert fald et af elementerne i det. Det andet element i det, er det, som hr. Jørn Jespersen fra SF påpeger, nemlig andelstanken, som vi også kombinerer med det, der lå i Gustav Wied-rapporten i sin tid fra Landbrugsministeriet. Her pegede man netop også på, at et jordrentebrug havde nogle fordele.

Til Det Radikale Venstre kan jeg sige, at det jo ikke er et antikveret princip. Faktisk er hollandsk jordbrug i dag domineret af jordrentebrug, og det kan ikke siges at være noget tilbagestående jordbrug. Men det, der er vores motivering for at gøre det i dag, er, at hvis ikke vi gør det, hvordan skal man så komme ud af den gældsbyrde, man er i inden for dansk landbrug i dag? Al hektarstøtte kapitaliserer sig i højere jordpriser, og den eneste måde at komme ud af det på, er ved at sige, at jorden i princippet på lang sigt er samfundseje.

Nu er det jo ikke det, vi foreslår i dag i vores beslutningsforslag. Det, vi foreslår, er, at der bliver åbnet op for, at der laves forsøg med det. Til landbrugsministeren kan jeg sige, at det jo ikke er en ren udgift. Det er det i opstarten, men jordrenten kommer jo ind, og den er med til at dække udgiften på et tidspunkt. Men det, der sker, er, at man går ind og standser himmelflugten i jordpriserne.

Derfor kan jeg ikke forstå, at man er så afvisende over for det.

Til CD kan jeg sige, at jeg har fået et brev fra Landsforeningen af Økologiske Jordbrugere, som jo repræsenterer netop de økologiske jordbrugere, og de siger i det brev: »Jordrentebrug og fællesdrift på andelsbasis. Vi mener, man skal støtte forskellige ejerformer i landbruget, og herunder kunne man udmærket lave forsøg med jordrentebrug.«

Det vil altså sige, at der også blandt jordbrugere er en interesse for at forsøge det, og det ville jo netop for alvor være en mulighed for yngre jordbrugere for at starte op, fordi de så ikke skal starte med en gæld og overtage den fra et generationsskifte. Derfor peger vi på, at man kan lave det; vi peger på det ved almindeligt ejerskifte, og vi peger også på, at hvis en jordbruger ønsker at lægge om til økologisk drift, så skulle det også være et tilbud. Der ligger altså ikke nogen tvang i det. Efter min opfattelse er det vigtigt at indvinde nogle erfaringer fra andre ejerformer og andre finansieringsformer, for inden for en overskuelig årrække kommer vi i denne sag til at diskutere en omfattende offentlig gældssanering af dansk landbrug, og dér er det vigtigt, at man ikke laver det på en sådan måde, at det bare betyder endnu højere jordpriser gennem en hektarstøtteordning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Helge Sander):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Landbrugs- og Fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Den fg. formand (Helge Sander):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Trafikudvalget (16/5 95):
Udtræder: Arne Melchior (CD)
Nyt medl.: Irene Sønderby (CD)

Arbejdsmarkedsudvalget (16/5 95):
Udtræder: Peter Duetoft (CD)
Nyt medl.: Lisbeth Arbøl (CD)

Europaudvalget (16/5 95):

Udtræder: Peter Duetoft (CD)
Nyt medl.: Lisbeth Arbøl (CD)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 18. maj 1995, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 19.31
